

506/21 a tím i pod § 9 čís. 8 téhož nař. a tudíž pod rozhodčí soud tam jmenovaný. Zbývá jen dodat, že § 42 j. n. stanoví, že je-li věc odňata řádným soudům, musí dovolaný soud nepřislušnost soudu a zmatečnost řízení vysloviti, ať je to v kterékoli stolici a že dle §u 104 j. n. nemohou strany prorogovati řádné soudy, když věc před ně nepatří. Ježto dle §u 1 j. n. rozhodčí soud nepatří k soudům řádným, nebyla možna ani prorogace obchodního soudu v Praze a zůstalo řízení před jakýmkoli řádným soudem provedené zmatečným dle §u 477 čís. 3 c. ř. s. a jest tím vyvráceno i stanovisko stížnosti, že, když nejde o námitku nepřipustnosti pořadu práva, nýbrž pouze nepřislušnosti řádných soudů, jeví se prý námitka ta dle §u 239 c. ř. s. a §u 104, 2 j. n. opozděnou, nebyvši učiněna při prvním roku. Přehlížíť stížnost, že třeba se to nazvalo nepřislušností, je to přece nepřislušnost, jež ani prorogací zhojena býti nemůže a nelze tedy zřetel na ni dle §u 42 j. n. a §u 240, 2 a 477 čís. 3 c. ř. s. nikdy promeškati.

Čís. 5286.

Předpis §u 599 c. ř. s. nevztahuje se na rozhodčí soudy zřízené zákonem, najmě na rozhodnutí rozhodčí komise dle §u 75 náhr. zák.

(Rozh. ze dne 22. září 1925, R I 663/25.)

Žalobce byl zaměstnán ve dvoře D. od roku 1914 až do podzimu 1922, kdy dvůr ten Státním pozemkovým úřadem byl zabrán, jako šafář ve službách pachtýře a majitele rolnického hospodářství v D. Františka E-a. Dvůr D. byl na to úplně rozparcelován a Státní pozemkový úřad přidělil budovy tohoto dvora do vlastnictví Františku E-ovi, učiniv platnost přidělu závislým na tom, že nabyvatel přistoupí na podmínky, jež mu budou Státním pozemkovým úřadem dodatečně sděleny. Mezi těmito podmínkami byl též požadavek, by nabyvatel budov převzal do svých služeb šest stálých zaměstnanců na zabraném majetku, kteří v důsledku pozemkové reformy přišli o své zaměstnání. Jedním z těchto zaměstnanců byl též žalobce. Žádost jeho ze dne 15. února 1923 o přiznání peněžního odškodného při provádění pozemkové reformy byla Státním pozemkovým úřadem zamítnuta a zamítnuta také jeho stížnost do tohoto rozhodnutí k rozhodčí komisi pro zaopatření zaměstnanců na velkém majetku pozemkovém v Praze. V žalobě proti Státnímu pozemkovému úřadu, o níž tu jde, uvedl žalobce, že rozhodnutí toto jest pochybené již z toho důvodu, že zbytkový statek v D. nezůstal a že on sám, ač byl dříve šafářem, jest nyní prostým deputátním dělníkem malorolníka Františka E-a a přísluší mu tudíž náhrada za to, že pozbyl místa šafáře. Domáhal se proto jednání výroku o bezúčinnosti shora uvedeného rozhodnutí rozhodčí komise jakožto výroku rozhodčího ve smyslu §u 595 c. ř. s. s odůvodněním, že o stížnosti jeho proti rozhodnutí Státního pozemkového úřadu bylo rozhodčí komisí rozhodnuto, aniž by byl slyšen a dána mu možnost účasti na jednání a dále, že nález rozhodčí komise odporuje právním předpisům rázu donucovacího, obsaženým v zákonných ustanoveních o zaopatření zaměstnanců na velkém majetku pozem-

kovém (§ 9 vlád. nař. čís. 305/1922), jednak uplatňoval proti žalované straně nárok na přiznání náhrady ve smyslu Šu 75 náhr. zák. a Šu 17 vlád. nař. ze dne 21. října 1922, čís. 305 sb. z. a n. Žalovaná strana vznesla námitku nepřípustnosti pořadu práva, již odůvodnila tím, že o nároku na zaopatření (odškodnění) ve smyslu zákonů o pozemkové reformě vyhrazeno jest rozhodování Státnímu pozemkovému úřadu, proti jehož opatřením jest přípustna stížnost k rozhodčí komisi, orgánu administrativnímu, a v dalším postupu pak stížnost k Nejvyššímu správnímu soudu, důsledkem čehož jest, že pořad práva vyloučen. Soud první stolice námitce nepřípustnosti pořadu práva vyhověl a žalobu odmítl. Důvody: Rozhodčí komise pro zaopatření zaměstnanců na velkém majetku pozemkovém rozhoduje o stížnostech proti opatřením (rozhodnutím) Státního pozemkového úřadu dle Šu 75 a proti rozhodnutím kuratoria fondu pro zaopatření zaměstnanců velkostatkářských dle Šu 73 (5) zákona ze dne 8. dubna 1920, čís. 329 sb. z. a n. (zákonu náhradového) ve znění zákona ze dne 13. července 1922, čís. 220 sb. z. a n. (§ 1 vlád. nař. ze dne 7. prosince 1922, čís. 374 sb. z. a n.). Tato rozhodčí komise jest rozhodčím soudem obdobným oněm rozhodčím soudům, které mají základ v zákonech z oboru sociální politiky, jež rozhodčí soudnictví při úrazových pojišťovnách, nemocenských pokladnách dělnických, při bratrských pokladnách hornických a pod. zevrubně a samostatně zařídily. Tyto rozhodčí soudy vykonávají funkce soudcovské na základě zmocnění státem jako orgány veřejné, jimž tudíž strany podle zákona jsouce podrobeny nemohou uniknouti, jsou obligatorní a nálezy jejich nejsou podrobeny přezkoumání soudem. Ustanovení IV. oddílu VI. dílu civilního soudního řádu nevztahují se na soudy rozhodčí, které vůli zákonodárcově původ svůj děkují, nýbrž jen na ty, které výhradně z vůle soukromníků právem uznané vznik svůj berou (Ott, Soustavný úvod III. díl str. 278). Pro žalobu založenou na ustanoveních právě uvedených není skutkového ani právního podkladu, výrok rozhodčí komise shora uvedené nemohou řádné soudy přezkoumávat a také nárok na přiznání požadované náhrady vymyká se z pravomoci řádných soudů. Rekursní soud zamítl námitku nepřípustnosti pořadu práva. Důvody: Prvý soud pokládá rozhodčí komisi pro zaměstnance na velkém majetku pozemkovém za soud rozhodčí, obdobný soudům, kotvicím v zákonech z oboru sociální politiky, přičítá mu funkci orgánu veřejného, jehož nálezy nejsou podrobeny přezkoumání soudem. Leč tu užívá první soud obdoby zákonů vyjimečných, výslovně uznaných za platné článkem XII. úv. zák. k c. ř. s., a přehlíží úplně všeobecný předpis Šu 599 c. ř. s., že ustanovení oddílu o rozhodčích jest obdobně použiti na soudy rozhodčí, zřízené zákonitým způsobem posledními pořízeními nebo jinými opatřeními, která neopírají se o dohodu stran, a stanovami. Tím jest všeobecně stanoveno, že rozhodnutí rozhodčích soudů, komisí a pod., pokud není tu zvláštního vyjimečného ustanovení, podléhají v mezích předpisů §§ 595—598 c. ř. s. přezkoumání soudem. Dlužno zajisté přihlédnouti k tomu, co již uvedl o sporné rozhodčí komisi nejvyšší správní soud, že je tu jaksí prvním orgánem, jenž rozhoduje o sporu mezi stranami — zaměstnancem s jedné a pozemkovým úřadem s druhé strany, takže úplně vykonává funkci rozhodčího dle Šu 577 a násl. a má

tedy povahu rozhodčího soudu zřízeného opatřením na dohodě stran nezávislým, jak je má na mysli § 599 c. ř. s. Nelze tedy žalobci upřít právo, domáhati se toho, by byl výrok rozhodčí komise v mezích zákonných soudem přezkoumán a pořad práva jest v tomto rozsahu přípustným.

Nejvyšší soud obnovil usnesení prvního soudu.

D ů v o d y:

Jako praxe nikdy o tom nepochybovala, tak také všechna lepší nauka od prvopočátku pojímá předpis §u 599 odstavec první c. ř. s. jen v ten rozum, že se vztahuje pouze na rozhodčí soudy soukromoprávní dispozicí dosažené, že tedy nikterak neplatí pro rozhodčí soudy zřízené zákonem, i je jí to již ze znění předpisu tak jasno, že nikterak neshledává potřeby, teprv to blíže zdůvodňovati (Ott, Soust. úvod díl III. § 124 str. 278, 279, Hora, Čsl. civ. proc. právo díl III. § 31 a), Neumann, kom. k c. ř. s. III. vyd. str. 1615 n. n., Fürstl, D. n. C. P. G. k §u 599 str. 869 čís. 1). Ovšem někteří si otázky neuvědomují (Ullmann, Grundriß d. C. P. R. str. 170 B, Hanausek, Schiedsvertrag und Schiedsgericht § 3), avšak, pokud literatura přístupna, tak jen jediný Pollak (Syst. d. ö. Z. P. R. § 134 III. c) pozn. 19) jest náhledu opačného, pojímaje v § 599 odstavec první c. ř. s., jak sám praví, výkladem rozšiřujícím výraz »opatření« (Verfügung) v tom smyslu, jakoby v sobě zahrnoval i pojem zákona, a myslí, že to vyžaduje účel předpisu, aniž se však pokouší domnělý zákonodárný důvod vysvětliti a vůbec náhled svůj nějakým výkladem opřít. Jest však s tím na zřejmém omylu. Právě důvod zákonodárný, jenž pochopen býti může dobře jen se zřetelem na historický vývoj ústavu, dokazuje zřetelně správnost náhledu, že slovo »opatření« (disposice) znamená tu toliko dispozici soukromých stran, nikdy nařízení zákonodárcovo. Ústav rozsudího, zřízeného smlouvou, má svůj počátek v římském právu, a v tom rozsahu dochoval se přes celý středověk, jenž mu zvláště přál pro nedostatečnost soudnictví státního (zeměpanského) a dovedl ho k takovému vývoji, že podle svědectví právních historiků nezustal bez značného vlivu na vývoj a úpravu soudů řádných. V tom rozsahu převzalo ho také moderní zákonodárství, jako na příklad: občanský zákon, jenž v §u 1391 právě ještě jen smlouvu o rozsudího zná a úpravu její do soudního řádu odkazuje, již se jí dostalo v §u 270 a násl. Josef. soud. řádu, kde se poznačuje jeho smír (narovnání) na rozsudího. Podrobnější úpravy stal se však ústav účastným až v platném civ. soudním řáde, jenž v §u 577 podle starého zvyku rovněž ze smlouvy o rozsudího vychází, při tom však podle vzoru říšsko-německého soudního řádu ke konci oddílu v §u 599 vztahuje předpisy o rozsudím, smlouvou dosaženém, i na rozsudí dosažené jakýmkoliv jiným právnicky stejně hodnotným způsobem, t. j. smlouvě rovnocenným právním úkonem, jakýmiž jsou, poněvadž smlouva o rozsudího jest úkonem práva soukromého, právě jen jiné úkony soukromoprávní, jež citovaný předpis zahrnuje výrazem »poslední nebo jiné ne na dohodě stran spočívající pořizení nebo stanovy« (letzwillige oder andere nicht auf Vereinbarung der streitenden Teile beruhende Verfügungen oder Statuten): musí to tedy býti buď poslední pořizení nebo jiná mimosmluvní disposice stran,

mezi nimiž literatura uvádí nadační listiny a akty o zřízení fideikomisu, anebo konečně stanovy, jež však zákon připomíná tu potud zbytečně, protože i stanovy jsou smlouvou a jsou zahrnuty tedy už v §u 577, takže zmínka o nich má význam jen vzhledem k §u 577 odstavec třetí c. ř. s. (požadavek písemnosti). § 1048 říšskoněm. soud. řádu, z něhož § 599 jinak doslovně převzat, stanovy vynechává, aniž by to vykladatelům vadilo, aby mezi tituly zřízení rozsudího neuváděli i stanovy. V tomto smyslu, že totiž jen soukromoprávní úkony se pod ním míní, vykládá výraz »pořízení« (disposice) srovnale i říšskoněmecká nauka k §u 1048 říšskoněm. soud. řádu) srv. Stein, Grundriß d. Z. P. R. 1924 § 123, Sydow, Busch, Krantz Z. P. O. v Guttertagsche Sammlung 1922 str. 974, Schwarz Z. P. O. 1924 str. 172 násl., kde se praví, že rozsudí je soudce dosazený právním jednáním, tož smlouvou, stanovami, posledním pořízením. Kdyby byl zákonodárce chtěl předpis vztáhnouti i na rozsudí, dosazené zákonem, byl by to řekl a byl by za slovo »pořízení« dosadil ještě výraz »nebo zákonem«, jako to v nesčíslných jiných případech činí. Vedle těchto rozsudích dosazených vůlí stran zná ovšem moderní doba ještě také právě rozhodčí soudy dosazené vůlí zákonodárce (zákonem), při nichž důvodem zřízení byla dříve těžkopádnost soudního řízení (Ott), nyní jím však spíše jest třídní duch súčasněných vrstev obyvatelstva, jenž snaží se dosíci soudů obsazených druhy v povolání. Tyto tak zvané obligatorní rozhodčí soudy, jimž strany »nemohou uniknouti« (Ott), nejsou podrobeny přezkumu řádných soudů: aby byly, to by musil zákon zvláště to naříditi. Tak se stalo na příklad v příčině bursovních rozhodčích soudů (čl. XXIII. uv. zák. k c. ř. s.). Kde tomu tak není, jako na příklad při hornických rozhodčích soudech, nelze se proti jich nálezům dovolávati odpomoci u řádných soudů. Sem, mezi obligatorní rozhodčí soudy, patří ale také projednávaný případ, neboť rozhodčí komise, pro něj přísiušná, povolána jest nikoli vůlí stran, nýbrž zákonem, t. j. §em 75 n. zn. náhr. zák., jenž proveden vl. nařízením ze dne 21. října 1922, čís. 305 sb. z. a n. (§ 24 a násl.) a ze dne 7. prosince 1922, čís. 374 sb. z. a n. Tu nejen že není nikde pořad soudní proti rozhodnutí komise předurčen, nýbrž naopak v §u 24 (2) prvního nařízení, jež se zakládá na posledním odstavci §u 75 zákona náhr. a pořad platí, ježto není druhým derogováno, an toto druhé jest dle svého úvodu jen dodatkem k němu, jest výslovně ustanoveno, že »komise rozhodne s konečnou platností«, což platí i dle spadajícího sem §u 73 (5) náhr. zák. V nařízení vl. ze dne 29. října 1924, čís. 192 sb. z. a n. byla sice v bodě 11 věta §u 24 (2) 1. nařízení ze dne 21. října 1922, čís. 305 sb. z. a n. »komise rozhodne s konečnou platností« vypuštěna, patrně proto, že autor si uvědomil, že v §u 75 náhr. zákona obsažena není, než přes tuto výpustku zůstává konečná platnost rozhodnutí rozhodčí komise dána duchem zákona a nelze nižádným způsobem oddiskutovati, dokud zůstává v platnosti § 73 (5) téhož zákona, neboť nelze, aby táž komise zde rozhodovala s konečnou platností, v §u 75 téhož zákona však nikoli. Není tedy pořad §u 595 c. ř. s. žádným způsobem přípustným a ovšem také ne žádný jiný soudní pořad. Rozhodujc-li však komise s konečnou platností, což rekursní soud přehlíží, pak teprve nelze odkazovati na § 599 c. ř. s., neboť ten tu pak místo míti nemůže, kdyby se na krásně

vztahoval jinak i na rozhodčí soudy zákonem stanovené. Následkem toho není třeba řešiti otázku, zda nároky §u 75 náhr. zák., toto břemeno z důvodu pozemkové reformy státu zákonem uložené, jsou nároky soukromoprávními, či veřejnoprávními, neboť, i když jsou soukromoprávními, náležejí na pořad soudní.

Čís. 5287.

Obnova drobných zemědělských pachtů (zákon ze dne 30. září 1924, čís. 204 sb. z. a n.).

Ve smyslu zákonů o obnově pachtů jest propachtovatelem nejen ten, kdo uzavřel pachtovní smlouvu s pachtýřem, nýbrž i každý jeho právní nástupce v držbě propachtovaného pozemku, aniž na tom záleží, zda jest držitelem pouze fysickým, či též knihovním.

(Rozh. ze dne 22. září 1925, R I 701/25.)

Proti žádosti pachtýře o obnovu pachtu dle zákona ze dne 30. září 1924, čís. 204 sb. z. a n. vznesli propachtovatelé námitky, jimž s o u d p r v é s t o l i c e vyhověl s tím, že se další obnova pachtu nepovoluje. Rekursní soud napadené usnesení potvrdil.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

D ů v o d y:

Pachtýř jest na omylu, maje za to, že jeho odpůrce nelze pokládati pro rozhodný čas za propachtovatele, poněvadž tehdy ještě knihovními vlastníky nebyli a pachtovní smlouva nebyla uzavřena s nimi, nýbrž s jejich předchůdkyní v držbě. Neboť neprávem zavléká sem stěžovatel § 1120 obč. zák., jestiž ve smyslu zákona o obnově pachtu propachtovatelem nejen ten, kdo uzavřel pachtovní smlouvu s pachtýřem, nýbrž i každý jeho právní nástupce v držbě propachtovaného pozemku, aniž na tom záleží, zda držitel jest držitelem pouze fysickým či též knihovním, stačíť úplně sama držba fysická, jen když se zakládá na právním nástupnictví, t. j. nebyla nabyta svémocně, nýbrž byla nabyteli od předchůdce předána.

Čís. 5288.

Pozemková reforma.

Erár má nárok, by mu z hyperochy přejímací ceny za zabraný majetek byly přikázány splatné daně dosud nepřikázané, t. j. daně z výdělku a příjmu, reální daně z jiných nemovitostí, než o jichž přejímací cenu jde, a konečně dávka z majetku a přírůstku na majetku, třeba se staly splatnými teprve po dni, kdy zabraný majetek byl převzat, pokud ovšem již nebyly přiznány v přednostním pořadí. Předpis §u 47 (2) náhr. zák. nevztahuje se na osobní daně a dávky §u 51.

(Rozh. ze dne 22. září 1925, R I 766/25.)